

صافی : ۲۵

۱ کانون ثانی ۱۳۴۱

ن : ۲

مخبر

اهموتی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعه دور
شبیديك آیده بر لفر اولنور

مدرجات

اسلام تاریخی « حسین جاہد بکک ترجمہ ابتدییکی تاریخ اسلام حقندہ انتقاد » یوسف ضیا
ایران ماصالی قریب حسین
چولده برسجدہ سمیر جمال آدرہ نورس
ایران ادبیاتندن نمونہلر « سعدینک طیباتندن » نورالعربیہ
آنادولوده برکایت م. شرف
شیخ شامل حمزہ
جانی آلتدہ بر فیلسوف « آمیل سووستر » عبدالحی هاری
« بونسخده شیخ شاملک بر رسمی وارد » .

شہزادہ بائی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ می

۱۳۴۱ — ۱۹۲۵

۱ کانون ثانی ۱۳۴۱

مضامه

اسلام تاریخی

«حسین جاهد» بکک ایتالیانجه دن ترجمه و نشر ایتدیکی
«له تونه قاتنانو» نك اسلام تاریخی حقنده انتقاد .

صوك كونلرده ، افق مزده یكی بر حرکت علمیه مشهور اولمقده در . صیرا صیرا مجموعه لر ،
مختلف موضوعلر اوزرینه یكی و قیمتلی اثرلر نشر ایدیایور . بونلرک آره سنده حسین جاهد
بك طرفدن ترجمه و نشر ایدیلن «ابو غلمک کتبخانه سی» نامی آلتنده کی سلسله نشریات ،
هیچ شبهه سز برنجی موقعی اشغال ایتمکده در . حقیقه بیوک بر عزم و همت ایله یکدیگری
قووالارچه سینه نشر ایدیلن بو اثرلر ، مملکت مزده براوچوروم حالنده موجود علم بوشاغنی
طولایر مق ایچون باشلانیشچ عد ایدیله بیلیر .

بونلردن بری و بلکه اك مهمی اولان « اسلام تاریخی » نری بك دریندن علاقه دار
ایدر و بالخاصه جالب دقتدر . بو سببله بوضیفه لرده یالکنز اونی موضوع بحث ایده جکزه .
اثر ، شیمدی یه قدر کرک غربده و کرک شرقده نشر ایدیلن اسلام تاریخلرینه بکزه میور .
چونکه غربده یازیلانلر حقیقی وقعهره ابتدا ایتمکدن زیاده اولجه قبول ایدیلن بر طاقم
بیانغی فکرلری ایضاح و یاتلقین ایتک ایچون مسئله یه علمی بررنک و یرمک غایه سنی استهداف
ایدیورلر . شرقده یازیلانلرایسه - که بونلرک برچوغی عربجه در - تاریخ تلقیسنک صوك
عصرلرده کی انکشافی قارشیسنده ارباب مطالعه نك آرزولرینی و فکرلرینی تطمین ایده بیلرک
تنقیدی و اصولی علم طرزندن محروم بر حالده بولونیورلر . موضوع بحث ایتدیکنمز اثر ،
بوایکی نقیصه دن کندیغی قور تارمغه چالشمشدر . بونده تاریخی حادثه لر و وثیقه لر طوبالانیور .

برلشديريليور، مقايىسە، ايضاح و محاکمە ايدىليور. نہایت اسلاميتك منشأك اصل حقيقى منظرەسى كوسترلىكە چاليشايور. اسلاميتك منشأى دىيورم، چونكە بۇ كۈنە قىدر نىشرايدىلان ايكي جلد (بۇ مقاله دە يالگىز بۇ ايكي جلد موضوع بحثدر) تاريخ اسلامە مدخل اولماق ايسە اوزرە يازىلىش و مەدینە يە هجرتدن اولكى وقايە، اسلاميتك ابتدای نشأتندەكى وقايەك جريانى تاريخ صيراسيلە تەيىنە تەخسىص ايدىلمشدر.

اعتراف ايتىلى كە مؤلف بۇ تەدقيقا تەندە بيوك بر صبر و توكنمز بر عزم كوسترەش و حياتى بەھاسنە قىمتلى بر اثر وجود، كىتىرمشدر. اثرى مطالعە ايدىنلار بۇنىك نەدرين بر عشق تەدقيق محصولى اولدىغى در حال تسليم ايدرلر: حديث و تفسير كىتابلىرى، سىر و مغازى، آثار ادبىيە و تاريخيە كاملاً تەدقيق و محاکمە ايدىلىش و كىندىدن اولكى مؤلفلر كە بتون آثار و محاكاتى برر برر نظر مطالعە يە آلىش، تەنقىدى و تحليلى محاکمە و مقايىسەلر ياپىلمشدر كە بۇ عزم و همت قارشوشندە بر حس تەقدىر و حرمت دويماق قابىل دىكلدر.

شىمدى يە قىدر يازىلان اسلام تاريخلىرى آيات قرآنيەك اسباب نزولندن و پىغمبرك حديثلرندن استفادە ايدەرك صفحات تاريخيەك تام و حقيقى چرچىوۋەسىنى ترسىم ايدە، مشلردر. بۇ اثر بىزە بۇ تاپىلۇپى ترسىمە چاليشيور و عين زماندە اسلام تاريخك نە صورتە يازىلا جغنى و بۇ خصوصە نەكى منابع موجود اولدىغى و بويە بر اثر يازماق ايچون نە قىدر چاليشماق لازم كەلدىكىنى دە كوسترييور كە نىجە اثر كە مفيد جەھتى بۇراسيدر.

اثر كە قىمىتى حەقندە سوز سويلر كىن اونود وىلامسى اقتضا ايدىن بر نەقشە داھا وارد كە اودە، مؤلفك اشأى تەدقيقە بى طرفانە حرىكت ايتىك خصوصەندە كوسترەش اولدىغى بيوك آرزودر. غەربدە بۇ موضوعە دائر يازىلان ايلك كىتابلردە ايكي ايمان آرمەسەندەكى قەدىم حصومتك بقاياسى واضحاً حس ايدىليوردى. پىغمبرك بريالانچى اولمەسى قناعت اولمەسى ايلە ايشە باشلانيور و بتون مساعى اونك «متنبى» اولماسىنى اثباتە معطوف بولنيور ايدى. مؤلف ايسە دنيانك يوزىنى دكىشديرىن برايمانى، اغفال ديبە تاقى ايتەنك ممكىن اولماي جغنى تسليم ايدىيور (ص ۲۴ س ۱). تەبەعاتندە علمى و صميمى حرىكت ايدە جگىنى، مالزەمە تاريخيە بى صادق و دوغرى (ص ۲۸) بر صورتە تەنظيم و ايضاح ايتىكە چاليشە جغنى تامين ايدىيور. چونكە عكس صورتە حرىكت ايدىلنچە مطلوب اولان غايەنك استحصال ايدىلەمە جگەنە قانەدر. ياكلىش معلومات ايلە كەندىنى و آوروپايى آلداتمقەدە هىچ برفائەدە كورمىيور. اونك

فکر نجه اسلامیتی شیمدی به قدرائی طانیماق، مسلمانلر حقنده یا کلهش حکم ویرمه و بشریتده موجود اولان بو خسته لنگ ازاله سی چاره سی بولامامغه سبب اولمشدی. بونقظه نظر دن تدقیق ایدیله جک ساحه لر پک واسع و پک مهمدر. بتون بوفکر لرله مؤلف کندی کندی نه درین بر حیرتله صور ییور: « اومدهش چولاردن چیقان انسانلری دنیایی ضبطه کیم سوق ایتمشدی؟ نه دن او قدر خوارق اظهار ایده بیلدیلر؟ او قدر آز سنه ایچنده استحصال ایتدکلی فواید نه دن او قدر عظیم و تام اولدی که اون اوچ عصر لق بر مبارزه و خریستانلرک پک فائق اولان مدینت لرینک مالک اولدیغی وسائط مؤثره و قویه، بو بویوک دین و مدینت دشمنی کری به سورمه که قادر اولامادی. ص ۱۰ » ایشته بونلری آ کلامق و چاره لری بولمق ایچون مؤلف، اسلام تاریخی غایت علمی و ص-حیح بر ص-ورتده بیلمک لزومنه قناعت حاصل ایدیور.

« دین و عرق نفرتی اهل صلیب ایله داها زیاده آرتدی، عیسایک قبری، خریستانلرک اک بیوک دشمنلرینک آلله، چاره سی بولونماز بر صورتده، مؤبداً کچدی. - اون اوچنجی صحیفه یی او قوییکز - خریستانلر بو کون حالا دوام ایدن او بطی استرداد ایشنه و مجادله به تکرار باشلادیلر سه ده مظفریت کونی هنوز اوزا قدر. یونانیلرک ص-وک مغلوبتی مسلمان مدینتی قارشوسنده خریستان مدینتک یکی بر رجعتی افاده ایتدی. ص ۱۵ » بونلر اوروپا ایله مسلمان شرق آراسنده کی مناسباتی تدقیقک نه قدر لزوملی اولدیغی کوسترد. بونلردن باشقه مسلمان مدینت و تاریختک تدقیق، مؤلفه کوره بو کون حلی ایجاب ایدن بیوک مسائل عرض ایدیور: « اوروپا دیپلوماسیسنک دائمی نیکیمنلکنی (!) اک چوق اخلال ایدن بر مسئله وارسه اوده بودر. اسلامیت بو کون بیله خریستانلقدن صو کرا دنیایک اک قوتلی دینیدر. سالک لرینک درین قناعتلری دولایسیله خریستانلقدن مذهبیک انکشافه قارشو بیوک بر مانعه در، داها بر چوق عصرده بویله قوتلی بر مانعه حالنده قلا جقدر. ص ۱۶ »

و نهایت بتون تاریخی وقایعی حقیقه بی طرفانه نقل ایتک ایسته دیکنی سویلیور:

« اسلامیتک مدح و ستایشنه دائر بر اثر یازمق فکرنده دکاز. وظیفه لریمزدن بری بوجدالو دینک بشریت و یردیک غیر قابل تصویر فلاکتلری، نامتناهی خطالری بیطرفانه حکایه ایتک اولاجقدر. ص ۱۷ »

مؤلفک بوسوزلرنده کرچه اولی بر طاقم حکملر، بی طرفلق ایله ناقابل توفیق بعض

فكرلر بولونديغى كېزىلەنمە. فقط بىر آدمك بىستون حسياتىدىن تىجىرە ايتىمەنى ويا محيطانك
تأثيراتىدىن آزادە قالمىسى - بىلكەدە علمائى - قابل تصور دىكلەر . بواعتبار ايله بىر مؤلفى
اسلام تاريخى ، بالذات اسلام تاريخى اولمىچون تدقيق ايدەجك يردە بالعكس خرىستىيانلق
ايچون تدقيق ايتىدىكىنى كورورسەك حيرت ايتىمەكە حقىز يوقدر . اوكا كورە « اسلام
تاريخىك تدقيقى اهميت مخصوصەنى حائزدر . چونكە مؤسسە حقىدە بىر چوق حقيقى
وثائق عرض ايدىن - ايلرىدە چوق دفعەلر بوفكرىنك ضدنى ادعا ايتىدىكىنى كورەجىزمە
يكانە دىن اسلامىتدر . بوندن دولايى عمومىتەلە بوتون دىنلارك تولدى كىفەتنى بالواسطە بك
چوق تىنوبر ايلر . وخرىستىيانلق ، كىندىسىندىن آلتى عصر مقدم اولمىغلە برابر ، مشابەت
طريقەلە ، ايلك خرىستىيانلار بەض مظلم نەقەلرەنك آكلاشاماسەنەدە ياردىم ايدەبىلر .
ص ۲۲ و ۲۳ » بناءً عليه مؤلفك ، اثرى تحرير ايدىر كن خرىستىيانلار دوشونمەسى واسلام
تاريخى خرىستىيانلق غايەسى ايچون استىخدام ايتىمەك ايسەمى نامشروع و بى طرفلى مەخل
عد ايدىلەنمە !

بى طرفلق ، حادثات تاريخىنك مشاهدە و تدقيقى ائناسىندە حادثەنى دوغرى كورەبىلىمەك
ايچون بىر تأثير التەدە قالمىقدىن آزادە بولمىقدىر .

مؤلفك بواساسە صادق قالمادىغى يىرلەر ، صادق قالمادىغى يىرلەردىن آز دىكلەر . مثلاً پىغمبىرك
پدرى عبدالله اولدىغىدە شەھىد بولمىش و مسئلەنى داھا موشكافانە تدقيق ايدەجك اولورسەق
شەھەرلر تايىد ايدىر (ص ۱۵۳) دىيور . بو مەطالەئە مؤلفك خرىستىيانلق تأثيرى آلتىدە
قالدىغى كوستىرمەك ايچون باشلانمىجدر .

بوحرىكتە ، حضرت عيسى كى ، باباسى حقىدە شك ايدىلن بىر ذات آرامىقدىن باشقە نەمعنا
ويرىلەبىلر . حالبوكە حضرت پىغمبىر حىدىيە مصالحو نامەسنە امضاسىنى « محمد رسول الله » دىيە
يازىردىغى زمان قىرشىلر ، خاير « محمد بن عبدالله » يازدىراجقسەك دىمىش - لردى واويلە
يازىلدى . بو خصوصەدە جريان ايدىن وقىعە مؤلفە مەجهول قالمىق كىركدر .

صوكرامؤلف دىيور كە اعتماد ايدەبىلەجىمىز يكانە امين منبع اولان قرآن دە بونقەدە
ساكتدر . (ص ۱۵۵ س ۱) .

فقط نىجە بوسوز چوق فەيىددر . قرآنى وحىدى بوقدر تدقيق ايتىمە دىيەن بر آدم ،
دىمەك حالا قرآنك نە اولدىغى آكلامامش و حالا اونی آلدەكى انجىللار طرزىندە عىسانك
ترجمە حالى كى ظن ايدىيورمىش !

بو نقطه مؤلفك يالكىز خرىستانلق تائىرى آلتىدە قالدىغى دكل خرىستانلق ذهنتىدىن دىخى يوكىلەمدىكى كوستىر .

مؤلف بو اليم تائىر آلتىدە عبدالمطلب ، قىسى واخل حقتىدە دە شىبەلرىنە دوام ايدىر : «عبدالله حقتىدە درميان ايتىدىكىز مطالعاتىدىن بعضىلىرى عبدالمطلب حقتىدە دە قابل تىكراردىر . ص ۱۵۸ س ۱۵ » ... كذا « قىسى و عبدالمطلب پىغمبرى حقيقى اجدادى آراسىندە بولونمىدقلىرى حقتىدە كى شىبەلرى محق عد ايدىر . ص ۱۶۱ س ۱۱ » دىيور . بونلر مؤلفك روحى كوستىر مەكەن باشقە ھىچ برشى افادە ايتىمىزلر . بواستىمىز ومىسالىرى حقتىدە كى خبرلر او قدر قىطى وصحىحدر كە حقتىدە تواتر واجماع ادعا اولنە بىلىر . ابوطالبك قرىشىلرە قارشى محمدى حمايە ايتىدىكى ، عقبە پىغىمىرە عباسك مشرك اولدىغى حالە ، محمدە برابر بولوندىغى ، على نك محمدك خانەسندە بيودىكى ، حمزە ايلە ابوجەللك ماجراسى مؤلف دە انكار ايدەميور ونهايت برنجى عصر كى نهايتلرىنە دوغرى عباسىلر حكومت تاسىس ايتىدىكارى زمان عباسك ، پىغمبرىك عموجەسى اولدىغىدە ھىچ بر اعتراض ايدىن كورولمەيور . شو حالە مؤلفە كورە بونلر پىغمبرىك عموجەلىرى وعبدالمطلبك اوغللرىدر فقط پىغمبرىك باباسى بونلر ك قارداشى وعبدالمطلبك اوغلى دكلدر ، دىمك اولور . دوغرىسى بومنىق ، فضلە غىرتكشلىكك جزاى سزاسى اولمىق اولمىق اوزرە مؤلف حسابنە قىدايدىلە بىلىر . نە كىم مؤلف حضرت عمر ك تىخىصات لىستەسى وبو لىستەدە برنجى درجەلى پىغمبرىك يقىن اقربالرى ، طول زوجەلىرى ايلە عموجە زادەلىرى ، تىكىل ايتىدىكى (ح ۲ ص ۲۲ س ۵ ومتعاقب) فرقە وارمىهرق قبول ايدىيور كە بو ، پىغمبرىك پدرى و جدى حقتىدە كى شىبەلر ك نە قدر مناسبتىز اولدىغى كوستىر مەكە كافىدر .

مؤلفك ، خرىستانلىق تائىرى آلتىدە قالدىغى داھا برچوق ەئاللىر كوستىرىلە بىلىر . مىلانى ھاشىملرە قطع مناسبتى آكلاتىر كن « بو مىسئەلەدن قرآندە ھىچ بىر ايدىلە مىسى اكر قطع مناسبت ، احاديثك ادعا ايتىدىكلىرى طرزودە وقوعە كىشىسە غىر قابل ايتضاحدر . ح ۲ ص ۲۷۹ س ۶-۸ » دىيور كە بوتامامىلە برخرىستان ذھنىتىلە حضرت پىغمبرىك حياتى ومجاھداتى كلاماللھدە آرامقەدن باشقە برشى دكلدر . شىبەسىز انجىلى بر تاريخ وپا ترجمە حال ماھىتتە كورمەكە آلىشان بر آدم ، حقيقى كلاماللھى باشقە صورتلە تصور ايدەمىز . باقىزىنە بو تائىر آلتىدە نەلر سويليور : بن تمامىلە ھىرشىفلىك فكىرنەمىم يعنى قرآنك صورت قىطىمەدە

تام متنه مالک اولمادیعمره امینم. بعض آیتلر بلکه صوکرادن علاوه ایدلمشدر. برچوقلری بالذات محمد طرفندن قالدیرلمشدر، بر قسمی ده مستنسخلر طرفندن طی اولنمشدر. بر چوقلرینک ضایع اولدینی محققدیر. بو غائب اولانلر آراسنه ایلاک زمانلره عائد آیتلری ادخال ایتک لازم کایر. ح ۲ ص ۱۲۶ س ۴ و متعاقب.

اگر بزده دخی انجیللر کی دوت قرآن بولونسه ایدی بوشه لر وارد اولابیلیدی. حالبوکه هیچ کیسه شویله بر آیت واردی فقط پیغمبر قرآنه ادخال ایتتمشدر، یاخود شو آیت قرآن دن دکل ایکن صوکرادن علاوه ایتمشدر. طرزنده اوفاق برادعاده بیله بولمیور. اگر بویله برادعا وارسه اونی مؤلف کندیس ایچون بیوک برفرست عدایدردی. هانی، علمی بر اصول ایله یازلدینی ادعا ایدیان بوسوزلر نهدن بر وثیقه استناد ایتدیرمیور. بر جمله سنده «بلکه صوکرادن علاوه ایدلمشدر» دییور. فقط کندیسنده بوشه یی اویاندیران هیچ بر سبب کوسترمیور.

دیگر جمله سنده ایسه «امینم، محققدیر» دییور. بوقطعی حکملر هیچ بر دلیله استناد ایتدیرمیور. بزم بیلدیگمز علمی بر اثرده قناعت بخش بر دلیل بولونمایان فکرلره بر یوقدر. حالبوکه مؤلف بو حکملر ایچون اوفاق بر ایما بیله ذکر ایددمیور. شو حالده بوسطرلری ده مؤلفک قرآنی انجیل کی کورمک ایسته مه سنه بر دلیل عد ایتمه و اثری بو الیم تأثیر آلتنده یازدیغنه حکم ایتمه حقمز واردر.

اگر حضرت پیغمبر قرآن دن بر آیت ویا سوره چیقارایلمک وضعیتده اولسه ایدی اولاً «تبت بدا ابی ایهب» سورده سی ویاخود «قل یا ایها الکافرون لا اعبد ماعبدون ولا اتم عابدون ماعبد» آیتلرینی ویاخود دیگر منسوخ آیتلری چیقاریردی. بوا یکی سورده نک ایلاک نازل اولان آیتلردن اولدینی و مهکه فتحندن صوکر ا ابوالهیک بتون تعلقاتی اسلامه کادیکی وبالخاصه اسلامیت تمامیه اساسکیر اولوب بتون مشرکله میدان اوقوندینی بر زمانده، حکمی کچدیکی حالده، قرآن ده قالماسی حضرت پیغمبرک و مستنسخلرک قرآنک بر کله سنه بیله دوقونمادقلرینه بیوک بر دلیلدر. [*] مؤلف، فکرینه یالکیز بر دلیل

[*] بو خصوصده برچوق ایضاحات ویرمک قابلدیر. مع مافیه بو مقاله ده مقصد مؤلفک تماس ایتدیکی مسئله لر حقنده قارئلره عمومی برفکر ویرمک و بونلرک نه قدر ضعیف اولدینی کوسترمکله اکتفا ایتمکدر. بوسبیلله دیگر یرلرده اولدینی کی بوراده ده قیسه کچیورم. پیغمبرک قرآن دن هیچ بر حرفی بیله دکیشدیره مه یه جکی قرآن ده متعدد یرده کوسترلمشدر. مثلاً «ولو تقول علینا بعض الاقویل»

بولاییلیدی، نته کیم کئنددن اول کلنلر اونی دائما وردزبان ایتشلردر: غرانیق حکایه سی. فقط مؤلف بوجوروك تحته یه باصامشدر. غرانیق حکایه سنك اویدورمه اولدیغنی و محمد ایچون قابل تصور اولدیغنی تامیه ادراك ایتش اولدیغندن آرتق زواللی، باشقه برچاره بولاماق یاسیه، فکرلرینی احتمال خرسیانلرك كوكلنی اوقشامش اولق ایچون قول مجرد حالده سویلك بدبختلغنه دوشمشدر.

بتون بونلر مؤلفك خرسیانلق تأثیری آلتده بازی یازدیغنی و بی طرفاغنی اصلا محافظه ایدم دیکنی کوسترد.

مع مافیه ایش بوقدره قالسه ایدی یوقاریدن بری یاپدیغمز کی مؤلفی ینه قابل عفو کوروردك. او، ایشنه کلنلره موثوق، وایشنه کلمه ینلره درحال اویدورمه تمغانی اورییور. حتی بعض حدیثلرك «ناقدین حدیث» طرفندن موضوع اولدقلری سویانیدیکی حالده او، بوحدیث صحیحدر، موثوقیتی اسلوبك ابتداییلکندن و مظلملکندن ده آکلاشیلیور دییور. نثرده حکایه طرزینی استعمالده هنوز عجمی اولان ایلك مسلمان مکتبلرنده اسلوب افاده اعتباریه بر شکل ادبی بولونماسی حدیثلرك صحته دلالت ایدرمش (ج ۲ ص ۳۳۱ کذا س ۳۴۵ و ۳۴۷). مؤلفك سوق عکاظده سوبله ن خطبه لری بیلمه دیکنی ظن ایتك ایسته م. بوندن باشقه ابوبكر و مثلاً علی نك مشور بر چوق خطبه لری و سوزلری - که بونلر مستقل برر اثر حالده طبع ایدلمشدر - واردر که بونلر عرب ادبیاتی نقطه نظرندن شاه اثردر. او دورك ادبیاتی، حتی «قس بن ساعده» دورینك نثری، هر زمان نمونه

آیتی ایل «ان ابدله من تلقاء نفسی» آیتی میدانده دورورکن پیغمبر بر آیتی ویا سوره یی فاصل قرآندن چیقاراییلیر ویا علاوه ایده بیلیدی. کذا بوی آیتلری اصحاب هر زمان اوقورلرکن هانکیسی بر آیتی قرآندن چیقارمغه جسارت ایده بیلیدی. هله مستنسخلرك قرآنی تامیه پیغمبرك یازدیردیغنی وجهله استنساخ ایتدکلرنده اتفاق واردر. چونکه قرآن مؤلفك ظن ایتدیکی کی یالکز ازبر دکل عین زمانده تحریراً دخی ضبط ایدیلیدی. قارئلریمك البته وحی کاتبلرینك عددی ودقتی حقنده مجمل بر فکرلری واردر. کذا قرآنی تعریف ایدرکن محفوظ، مکتوب، متواتر، قیدلرینك ذکر ایدلمه سی ده بوجهتی واضحاً کوسترد. پیغمبرك حال حیاتنده حدیثلری یازدیرماسی قرآن ایله قاریشمه سی احتمالنه میدان و پرهمه سی حکمتنه مستنددی. پیغمبردن صوکارا بومحدور قلامادیغنی ایچون حدیثلرده یازلمشدر. شوراسنی ده سویله یه یم که اگر بعض آیتلرك اصحاب طرفندن چیقارلمه سی احتمالی بولونسه ایدی. بونلر اولاً پیغمبر حقنده شدتلی سوزلری احتوا ایدن آیتلری چیقاراجلردی. «لولا کتاب من الله سبق» آیتی کی که بونلردن برقاج مثال کوستریله بیلیر. بو مطالعات مؤلفك قرآن حقنده ایما ایتك ایسته دیکی تشویشاتك نه درجه غیروارد اولدیغنی کافی درجه ده اثبات ایدر ظن ایدرم.

عد ايدامشدر . صوگرا بيلم بوحديث نم ايشمه يارادی ، اويله ايسه دوغريدر . ديمك
نه درجهيه قدر شاين قبولدر .

شيمدی مؤلف ايچون اصلا قابل عفو اولمايان ساحهيه كچيورم :

طرفدارلق ايتمك ؛ محيطك ، خريستانلغك ويا حسياتك تأثيري آلتند قالمق ، شخصي
املره كوره ، بر درجهيه قدر خوش كوروله بيلير . فقط اكر بوحسار وفكرلر ، قصداً
تحريرات اجرا ايتمك صورتيله اجرا وتلقين ايدمك ايسته نيرسه اوزمان مسئله نك رنكي
بستون دكشير . بايكنز ، تاريخك ايكنجي جلدنده (ص ۱۲۷ س ۸ و متعاقب)
شوسوزلري كورورسكنز : « في الحقيقة بومختلف احاديثك اسنادلري نقصاندر . مثلاً ،
بخاري به بايكنز . برنجي جلد ، ۴ ، ۵ ، ۹ . بوراده ۱۴۶ هجري سنة هجريده وفات ايتمش
اولان هشام بن عروه نك ۵۷ تاريخنده يعنى تقريباً بر عصر اول وفات ايتمش اولان
زوجه پيغمبري عايشه دن وحيك نه صورتله نازل اولديغنه دائر بر حديث ايشتيكي سويلنيور . »
بخاري حديثلرنده بويله بر اسناد خطاسي بولونديغني كورونجه حيرتله دوشرسكنز
دكلى ؟ فقط بر كرده بخاري بي آچالم - قارئلرمدن رجا ايدرم لطفاً بخاري بي آچسونلر چونكه
كوچ برشي دكلدر موضوع بحث اولان حديث بخارينك باش طرفنده ايكنجي حديثدر .
اوراده « عن هشام بن عروه عن ابيه عن عائشة » كوره جكزا شو حالده كوريورسكنز كه
مؤلف اسناد حقنده كي فكريني ترويج ايتديرمك ايچون قوجه « عروه » بي بوشمدر .
تحريراتك دها فنا شكلي ابوهريره بي جوروتمك ايچون مؤلفك انتخاب ايتديكي حديثلرده
كورويورز : برنجي جلد (۱۳۱ س ۶ و متعاقب) ده شو سطرلري اوقويالم « اوزرلرنده
شواني وعاميهانه بر حال موجود بر طاقم حديثلرده تصادف ايدنيورزكه عيني زمانده
كولنج اولماسه لردي مغاير اخلاق عد ايدمك . فرضا دينليور كه پيغمبر احتياجات
طيميه سني ازاله ايچون ديشاري چيقديني زمان ياننده ابوهريره نك بولونماسني ايسترمش .
طهارت ايچون قوللانديني طاشلري ابوهريره نك ويرمه سني ارزو ايدر وهر زمان تك
عدده طاشلر قوللانيرمش ، هيچ بر وقت چيفت عدد طاشله سيلنمزمش . حديثك
متنندن آكلاشليور كه پيغمبر قوانين طبيعته رعايت ايتديكي دقيقه لرده ابوهريره تا ياننده
بولونيور و محتاج اولديني طاشلري برر برر كديسنه ويربيوزمش . بخاري برنجي جلد
ص ۵۲ س ۱۲ و متعاقب . »

چوق فنا وچوق چیرکین دکلې ؟ فقط فنالق بخاریده و حدیثده ویا ابوهریره ده دکل
مع الاسف مؤلفك اویدورماسنده در . بخاریده مؤلفك کوستردیکی صحیفه لرده یعنی وضوء
واستنجاء بختلرنده اصلا بویله برشیلر یوقدره . پیغمبر دیشاری حیقاچنی زمان ابوهریره نك
یاننده بولونماسنی آرزوایدومش و محتاج اولدینی طاشلری برربرر ویرومش او یله می ؟ نه فجیع
یالان ! . ابوهریره پیغمبرك خدمتجیسیدر . بالخاصه حرب زمانلرنده او واسمع قوم
محراسنده پیغمبر حتی دائماً کیجهلری آبدسته چیقورومش . دشمن قارشوسنده و کیجه
حالی اولمق اعتباریله بعضایانه خدمتجیلرندن برنی آیرمش . محراده صویوق ، خرسیتیانلر
کی طهارتسز قالمقده قابل دکل ، بری طرفدن قوملقد طاش بولمقده کوچ . خدمتجی
کیتمش اقدیسنه بر قاج طاش طوپلامش کتیرمش . پیغمبر بونلردن تك اولارق طاش
آلمش و آیرلمش . صوکر ابوهریره ده صراحة « واعرضت عنه » یعنی بنده چکلم
دیور . بونده کولنج برشی وارمی ؟ ! .

بوحدیث ، ابوهریره طرفدن پیغمبرك احوالی چوق دقتله تعقیب ایدلدیکنی ، حتی
قاج طاش آلدیغنه دقت ایتدیکنی کوستردیکی کی عین زمانده طهارت مسئله سنده
مسلمانلرك اك اوافق تفرطاته قدر رعایت ایتمسنی خا طر لایتر . ذاتاً چولده بویله بر حادته
باشقه نه صورتله جریان ایدمیلیر . عجبا بومی عامیانه و مغایر اخلاقدر بونك ضدیمی ؟ !
مؤلف ابن عباس حقه دده عینی حسی ویرمك ایچون تحریفاته دوام ایدیور :

« ابن عباس چوق کره محمد ایله وزوجه لرندن بری ایله برلکده بر یاتاقده یاتمش
اولدقلرینی ایجاده قالدی - برنجی جلد ۱۱۸ نجی صحیفه یی اوقویوکز - بو او یله بروضعیت
که بر چوق سیبلردن دولایی کرک محمد کرک ابن عباس ایچون غایت راحتسز برشی
اولاجقدی . بخاری ص ۵۸ س ۱۷ و متعاقب . بوحدیث پیغمبرك غایت قیصقانیج طبیعتی
حقنده موجود سائر حقیقی معلومات ایله بارز بر تضاد تشکیل ایدر . مسلمانلرده تستر
عادتی وقادینلرك ارککلردن آیری یاشاماسی هپ اوقیصقانیج طبیعتك محصولیدر . بوحدیثك
مقصودی پیغمبرك کیجه نماز قیلما دن اول ناصل ییقاندیغنی کوسترمکه معطوف ایدی . داها
یوقیل حدیثلری برچوق ذکر ایدمیلیرم فقط اختصاره رعایه بونلری مسکوت کچورم . »
بوراده کی تحریفاتی کوسترمه دن اول سویله یلم که ابن عباس پیغمبرله قارداش اولدلریدر .
پیغمبرك زوجہ سی میمونه ایسه ابن عباسك والده سی ابابه نك همشیره سیدر . ابن عباس ده

اون یاشلرنددر. چونکه پیغمبرك وفاتی زماننده ابن عباس اون اوچ یاشلرندده ایدی که بونی مؤلف دفعات ایله سویلر و بوجوجق محمدك احوالی نردن بیلیر دییه صورار. فقط ایشنه کلدیکی زمانده بویله قیصه قانچاق مسئلهسی چیقاریر - شو حاله نظراً ابن عباسك تیزه سنه مسافر کیمه سنی بوشکه صوقق کیمك عقلنه کلیر .

شیمدی ده حدیثه باقالم عیناً ترجمه ایدیورم :

ابن عباسك مولاسی کرب دییورکه بکا عبدالله بن عباس خبر ویردی ، برکیجه تیزه اولان پیغمبرك زوجہسی میمونہنك نردنده کیجاله دم . دوشهکک عرضنه دایانمش یاتمشدم . رسول الله ورفیقہسی اوزونلغنه یاتدیله . پیغمبر نصف الیله قدر او یودقندن صوکرار قالقدی الیله او یقولی یوزینی مسیح ایتدی ، صوکرار آل عمران سورہ سنك صوکرار اون آیتنی اوقودی ، صوکرار اصیلی اولان صو قانندن کوزجله آبدست آلدی و قالقوب نماز قیلیمغه باشلادی . بنده قالقدم طبقی اونك یایدینی کی یایدم صوکرار کیتدم صول طرفنده نمازہ طوردم . رسول الله صاغ آلی باشمه قویدی و صاغ قولاغمی طوئدی - بنی صاغ طرفنه چکدی - (چوجق اولدینی ایچون باشمی اوقشادی و قولاغمی چکدی دییه ترجمه ایدیله بیلیر) صوکرار ایکی رکعت ، داها ایکی رکعت ، داها ایکی رکعت (آلی دفعه) قیلدی و نهایت وتر نمازینی قیلدی و مؤذن کلاجهیه قدر بریره دایاندی ، اذان اوقوتجه قالقدی خفیجه ایکی رکعت نماز قیلدی و صباح نمازینه چیقدی .

ایشته حدیث بودر . آرتق مؤلفك چیقاردینی فکرلزله بو حدیثك احتوا ایتدیکی صمیمیتك مقایسه سنی قارئلره براقیورم .

شوراسنی سویله ییم که بن بوسطرله ابن عباسی و ابوهریره بنی مدافعه ایتمک غایه سنی تعقیب ایتمیورم . اونلری مدافعه ایتمه نك یولی بسبتون باشقه دره . بونکله برابر بوا یکی ذات ، محدثین طرفندن « مکثرین » دن عد ایدلمشله و شهرتله یینه بناء بر چوق حدیث واضعلری روایتلرینی بونلره اسناد ایتمشلر دره . بوسبیلله « شرح مشارقه نظراً » ابن عباسدن بیک آلی یوز آلتمش حدیث روایت ایدلدیکی سویله نیلدیکی حالده بونلرک یالکیز یوزاونی بخاریده قرق دوقوزی مسلمده و یالکیز یتمش بشی هر ایکیسنك اتفاق ایله قید ایدلمشدر . کذا ابو هریره دن بش بیک اوچوز یتمش حدیث روایت ایدلدیکی حالده بخاریده دوقسان اوچ ، مسلمده یوز دوقسان و یالکیز بونلردن دورتیوز کسور حدیث هر ایکیسنك اتفاق ایله قید ایدلمشدر .

بو بويوك محدثلر ك بونلردن بك آذربرمقداريني قبول ايدوب ده ديكرلريني قبول ايتمه مه لري، بوايكي ذاتك شايدان اعتماد اولوب اولما ملري مسئله سندن دكل، اسناد ايدن راويلر ك مطعون اولما سندن در. بونكه برابر ابوهريره داها بر حيات ايكن چوق حديث روايت ايتديكندن دولاني بر چوقلري طرفندن توبيخ ايدلشدر. بوندن باشقه ابوهريره فقيه دكلدي. يعني حديثك غورينه واقف اولاجق واوندن حكم چيقاراجق درجه ده ذكي دكلدي. حضرت عائشه بعضاً ابوهريره نك روايت ايتديكي حديثي تصحيح ايتمشدر. ابن عباسه كنجه او، اصلا بويله دكلدر. كنجلكنه رغماً حضرت عمر و حضرت علي چوق دفعه لر كنديسيه استشاره ايدرلردى. هله مؤلفك ابن عباس حقنده كنديسنى صائمى ديمه سى اصلا دوغرو دكلدر. حضرت علي، حسن و حسين وقعهلرندن صوكر ا بعضيلرينه اوصلى اوطورون ديه نصيحت ايتمه سى اصلا كندينى معاويه صائمى اولماسى معناسى افاده ايتمز.

مؤلف بونلري لكه له مكه حديثلري و حديث علمنى ييقمق ممكن اولما ديغنى ادراك ايتمشدر. چونكه اصحاب ايكي دكل يوزلرجه در. ديكرلرينه ديه جك برسوز بولامايور. يالكز حضرت عائشه يه ايكي ده برده «كه وه زه قادين» ويا «حريص قادين» ديور فقط عائشه نك نقل ايتديكي هيچ بر حديثي چور و تمك جسارتى كوستره ميور. عروهي دفعاتله كذا ابو بكر، عمر و الخ... كي محدثلري دائما تقدير ايتك مجبوريتنى حس ايدميور. ديمك كه حديثلر قولاي ييقيلاجق شيلر دكلشدر.

بوجه دن موفق اولاماياجغنى بيلديكي ايچون مؤلف «اسناد مسئله سنه نقل كلام ايدو واونده اصرار ايدميور. اسناد، صكرادن تولد ايتمش (ص ۷۲) قديم محدثلر اسناد استعمال ايتيورلر مش. پكي اما قديم محدثلر اسنادى ناصل استعمال ايدو جكلردى. مثلاً عمر، بر حديث روايت ايدو جك عن فلان، عن فلان، عن فلان ناصل ديه بيلير، كنديسى دوغريدن پيغمبردن ايشيديور. كذا عرويه، عائشه دن ايشيتدم ديمك ايچون فلان دن، شوندن بوندن ديه بر اسناد سلسله سى مى اويدورسون.

شو غريبه يه بايكنز كه ابن هشامده، ابن اسحاقده اسنادلر تام دكلش واقدي ده واونك كاتبي ابن سعدده داها تكميل ايتمش (ص ۸۲ و ۸۳) و نهايت اسناد اصولنى مكماللشديرن بخاري ده واوندن صوكر مورخ طبري ده اسناد مهم بر قسم تشكيل ايدر ايتمش.

هر حالده مؤلف ابن هشامك، ابن اسحاقك، واقدينك، ابن سعدك محدث اولق

اوزره اورتايه سورولمش اولماقلىرىنى پك اعلا بيليردى. چونكه هيچ براسناد سلسله سنده بوذاتلرك اسملى يوقدر وهيچ بر محدث ، بوذواتى محدث اولمق اوزره تدقيق ايتكى دوشونه مشدر. صوكر ا شايان دقتدر كه ابن هشامده ابتدائى برحاله اولان اسنادواقديده بر درجه يوكسليورمش. حالبوكه كنديسنك بيانته كوره ابن هشام (۲۱۳) ده واقدى ايسه (۲۰۷) ده وفات ايتمشدر.

عجبا مؤلف نچون ۵۰ سنه سنده تولد و ۱۲۲ ده وفات ايدن ابن شهاب الزهري دن بحث ايتيور. نه دن ۱۴۱ ده وفات ايدن موسى بن عقبه دن بحث ايتيور. باخصوص بونك سيرمغازيه دائر اثرى ده وار. ايشته بونلر محدثدر و دائما اسملى صحيحينده كچراكر مؤلف حديثلى چوروتكم ايتيورسه بونلرى وبونلر كيلىرىنى چوروته بيلملى. لكن بونلره وامثال ديش كچيره ميه جكنى اوده بيليور. حديثدن واسناددن بحث ايدر كن ابن هشام وواقدينك مناسبتى نه... صوكر انه دن طولاي امام مالكك (وفاتى ۱۷۹) موطأ نامنده كى اليوم المزمده موجود كتابندن بحث ايتيور. چونكه بونده تام سندسز بر حديث گروسته رده ميه جك و صوكر بوتون مطالعاتى ييقيلوب كيده جك نه اوندن ، دكلى ؟ !

بركرده ده مؤلفك شو سوزلىرىنى ارقويالم : « شر قليلر ، اصحابدن هيچ برينك يالان سويله ميه جكى ، ياخود دها طوغريسى بر صحابه نامى آلتده بريالانه تصادف ايديله ميه جكى اساسندن حركت ايتديلر. اكر اسناد بر صحابه دن اعتباراً حديثلى ضبط و قيد ايدن محرره قدره مثلاً بخارى ويا مسلمه قدره اصول وقاعده ميه تماماً موافق ايسه حديثك متنى پيغمبره الله طرفندن وحى ايديلن حقيقتك بر قسمنى تشكىل ايديبور و بناءً عليه آرتق غير قابل مناقشه بر حال آليوردى. اكر بالعكس اسناد منتظم دكلسه بونك تعلق ايتديكى متن صحيح تلقى ايديله مزدى. بزم مسلمان حديث علماسنك طرز محاكمه سنى قبول ايدميه جكمزى سويله مك زانددر. اونلرك محاكمه لرى بزم ايچون غير موجوددر. »

بن بو فكرلرده مؤلفك صميمى اولديغى وبو سوزلىرىنى حقيقت اولديغنه اينانديغنى موقتة قبول ايدميه جكم. حقيقت هر زمانده و هر مكانده حقيقت اولديغنه نظراً حضرت عيسانك اصحابى حقنده ده بو حقيقت جاريدير. فقط بوتون خريستيانلق ، عيسانك اصحابنه حق انجيللار وسائر عيسان شهبه سز يوزسه صوكر اكلن تابعينه مديوندر. اكر بر پيغمبرك اصحابى يالان سويله مز طرزنده كى مسلمان محاكمه سنى مؤلف قبول ايتيورسه خريستيانلغك

محو اولديغى كوندور. حالبوكه مسلمانلار بو محاکمه يي قبول ايدرلرسه ييقيلان يالكر اصحابك يالانلر در. بري طرفده «قرآن» مؤلفكده قبول ايتديكي وجهله سالما قالير. شو حالده كيم زيانلي؟ كرچه بوراسى بزه لازم دكل، فقط مؤلفه صورارم، اكر كنديسندن، سوديكي بر آدم حقنده معلومات ايسته يه جك اولورسم بكا يالاندن مى جواب ويره جكدور. بتر مسلمانلار بويله برشيئى تصور ايتك ايچون چوق كوچلك چكرزه. مكركه ايشك ايچنده بر قصد خفي ملحوظ اولورسه اوزمان بتون احتمالات نظر دفته آلير. بونكه برابر مسلمانلار هيچ بر اصحابك يالان سويله ميه جكي اساسندن حركت ايتمش دكلردور. نته كيم اصحاب دورنده يالاندن دولايي تجزيه ايدلمش آدملر واردور. حديثك صحتنده برنجى اساس، قرآنه اويغون اولماسى وحضرت پيغمبرك اصحابه ويرديكي تربيه وروح ديني يه ملايم كلمه سى در. ايكنجى اساس ده سويله ين آدمك عادل ومستقيم اولماسيدور. صوكر صيرا اسناده كلير. حتى اسناددن اول حديثك اسلوب اعتباريله لسانى بوزوق و مظلم اولماماسى ده شرطدر [*] چونكه اصحاب وعربيات متخصصلرى حديثك صحتنى عين زمانده اسلوبندن آكلارلر. مع الاسف مؤلف روح مسئله يه كاملاً بي كانه بر وضعيته عكسنى ادعا ايديبور.

حالبوكه بوكون حديث ايله اشتغال ايدهرم دين بر آدم. عربجه بر كلام كورنجه اونك قرآن مى، حديثى، برنجى عصره عائد بر سوزمى، يوقسه جاخطك ويا مبردك سوزمى اولديغى آكلامليدر. مؤلف ايسه ادعاسنه نظراً حديثى مظلميتندن واسلوبده كي ابتداء ايلكندن آكلابور. حقيقه چوق غريب دكللى؟!

مؤلف، اثرنده اك زياده حديث، داها دوغريسى «اسناد» حقنده ياپديغى انتقاددن ممنون كورونمكدور. حالبوكه بونلرده ناصل كوز بويامق ايسته ديكنى كوستردم. شيمدى ده وثيقه لر، حديثلر وحتى قرآن حقنده قصداً ياپيلان تحريفات بختنه كچه دن اول ينه اونك اك زياده ممنون كورونديكي «نسب» بختنده كي مهارتنه كچه جكم. بو بختنده مؤلفى چوق داها دوشكون كوره جكر! - مابعدى وار - يوسف ضيا

[*] حديثك صحتنى تدقيق ايتك ايچون برچوق اصوللر و برچوق اساسلر واردور. كذا حديثك صحيح عد ايدلمه سى ايچون ده برچوق شرطلر واردور. بوراده يالكر موضوعه تعلق اولانلر اشارت ايتدم. مقصد مؤلفك نه قدر ياكلش و خطالى اولديغى كوسترمكدور. مسئله يي ايضاح و يامدافعه موقعنده دلم. محرابك ۲۳ نجى صايبسند «دين تدرى ساتى» عنوانى آلتنده كي مقاله ده بوخصوصه قارئلر تنوير ايدم جك فكرلر واردور.